

Mobilizacija na Madžarskem

Madžarske zahteve in češkoslovaške ponudbe — Apel na velesile in diplomatske akcije — Ponesrečen vpad madžarskih fašistov na ozemlje Češkoslovaške — Koncentracija vojaštva na mejah — Madžari vpoklicali pet novih letnikov rezervistov — Slabe slutnje v Pragi

LONDON, 15. oktobra. Prekinitev pogajanj med Madžarsko in Češkoslovaško v Komarnu je povzročila v londonskih političnih in diplomatskih krogih novo vznemirjenje. To vznemirjenje se še stopnjuje zaradi vesti o madžarskih vojaških pripravah in mobilizaciji novih letnikov rezervistov. Tu se boje, da bi Madžarska pri Poljski skušala začeti akcijo, katere namen bi bil postaviti Evropo pred dovršeno dejstvo še preden bi mogla intervenirati konferenca štirih velesil, ki je v Monakovem prevzela odgovornost za ureditev spornih narodnostnih vprašanj med Madžarsko in Češkoslovaško. Angleška vlada bo zaradi tega sama s svoje strani dala iniciativo za čimprejše sklicanje konference, ako pa pride iniciativa z druge strani prej, jo bodo v Londonu samo pozdravili. Kar se tiče ureditve spornih vprašanj med Madžarsko in ČSR, stoji angleška vlada na stališču, da se morajo rešiti na pravičen način. Madžarskim zahtevam, ki segajo tudi po nemadžarskih delih Slovaške in Rusinske, ni mogoče ustreči. Po tukajšnjih informacijah stoji na enakem stališču tudi v Parizu in v Berlinu, samo Rim, se zdi, da podpira še vedno do neke mere te zahteve, čeprav je tudi proti skupni meji Madžarske in Poljske, ki bi bila v nasprotju zlasti z interesi Nemčije.

MADŽARSKI IMPERIALIZEM

BRATISLAVA, 15. oktobra. Iz uradnega vira slovaške vlade se je izvedelo, da je madžarska delegacija zahtevala v četrtek na prvem sestanku v Komarnu, da se odstopi Madžarski ozemlje 11.268 km², na katerem živi poleg 670.000 Madžarov, Nemcev in Židov tudi 650.000 Slovakov in Rusinov. Skupno bi izgubili Slovaška in Podkarpatska Rusija v tem primeru okoli 1.300.000 ljudi. Slovaška in rusinska manjšina na Madžarskem bi tako narasli na okoli 1.000.000 duš. Temu nasproti je postavila češko-slovaško-rusinska delegacija kot podlago za nadaljnja pogajanja ponudbo, s katero bi ČSR odstopila Madžarski 5784 km² ozemlja, na katerem živi 480.000 Madžarov, 50.000 Slovakov, 50 tisoč Židov, 30.000 Rusinov in 10.000 Nemcev, skupno torej 620.000 ljudi. Tudi če v tem primeru bi ostala Madžarom slovaška in rusinska manjšina, ki bi bila skoraj za polovico večja, kakor madžarska v zmanjšani Slovaški in Podkarpatski Rusiji. Madžari pa so ta predlog z ogorčenjem odklonili tudi kot podlago za pogajanja, zahtevali dalje brezpogojno vsa slovaška in rusinska mesta Bratislava, Nitro, Košice, Užhorov in nazadnje ob prekinitvi pogajanj sploh vso Podkarpatsko Rusijo, čeprav so se prej že odrekli tej zahtevi. Utemeljevali so to z »zgodovinskimi pravicami krone sv. Štefana«.

MADŽARSKA DIPLOMATSKA AKCIJA

BUDIMPEŠTA, 15. oktobra. Madžarska vlada je na svoji seji v noči od četrтка na petek sestavila in sprejela spomenico za velesile, katero je zunanji minister Koloman Kanya izročil včeraj budimpeštanskim poslanikom Italije, Nemčije, Anglije in Francije. V spomenici podaja historiat pogajanj v Komarnu in zahteva od velesil, da takoj uredijo vprašanje nove razmejitve med Madžarsko in ČSR v smislu njenih predlogov, ki so priloženi. V nasprotnem primeru bo morala Madžarska seči po drugih sredstvih, da si zagotovi svoje pravice. Bivši ministrski predsednik Daranyi je bil poslan včeraj z letalom k Hitlerju v Monakovo, da intervenira pri njem v prilog teh zahtev, v Rimu k Mussoliniju pa je odletel istočasno v enaki misiji šef zunanjega ministrstva grof Csaky. Kakor se izve, ta misija ni uspela tako, da bi Budimpešto zadovoljila. Hitler se je baje postavil na stališče, da imajo Madžari pravico samo do tistih krajev, ki so res madžarski, ker tudi Nemčija ni segla po krajih, ki niso nemški. Odločno pa je Hitler zlasti proti vsaki skupni meji Madžarske in Poljske. Mus-

solini je pokazal sicer več naklonjenosti do madžarskih zahtev, toda na željo Hitlerja je tudi on odklonil zavzemanje za skupno mejo s Poljsko.

BUDIMPEŠTA, 15. okt. Bivši madžarski ministrski predsednik dr. Daranyi je kot delegat madžarske vlade odletel v Monakovo, kjer je bil sprejet pri Hitlerju. Z njim je letel tudi nemški poslanik v Budimpešti. Grof Csaky pa je odletel v Rim, kjer je bil sprejet pri Cianu.

MADŽARI OPTIMISTIČNI

BUDIMPEŠTA, 15. oktobra. Avala. Potovanje Daranyija v Monakovo v zvezi s pogajanj v Komarnu smatrajo tu kot zelo pomembno. Zdi se, da bo padla odločitev o madžarskih zahtevah že v Monakovem. V tem primeru se Madžarska ne bo obračala več na berlinsko komisijo

in tudi ne na velesile. Dopoldne se je oglašil češkoslovaški vojaški ataše pri vojnem ministru in protestiral proti vpadu madžarskih oddelkov na Češkoslovaško. Po češkoslovaških zatrdilih so vdrli čez mejo tudi oddelki redne madžarske vojske, čeprav najbrže ne na višji ukaz.

ČEŠKOSLOVAŠKI KORAKI

PRAGA, 15. oktobra. Češkoslovaška vlada je izdelala in odposlala spomenico velesilam, v kateri je zavzela svoje stališče glede novega položaja v odnosih z Madžarsko, ki je nastal po prekinitvi pogajanj v Komarnu. Istočasno je bil o položaju informiran zunanji minister Chvalkovsky, ki je včeraj interveniral še pred prihodom Daranyija v Monakovo pri Hitlerju in Ribbentropu. Obema je podrobno pojasnil dejanski položaj. Ko je došel v letalom madžarski odposlanec Daranyi, sta bila Hitler in Ribbentrop že dobro informirana o vsem kompleksu vprašanj. Prav tako je storila praška vlada potrebne korake tudi v Parizu, Londonu in Rimu. Obenem so bili storjeni vsi potrebni ukrepi za varstvo meje na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji.

SLABE SLUTNJE V PRAGI

PRAGA, 15. oktobra. Avala. Tisti del monakovskega komunikeja o sestanku Chvalkovskega in Hitlerja, ki se nanaša na prekinito pogajanja v Komarnu, je vzbudil v Pragi slabe slutnje. V Pragi se boje, da se bo morala pripraviti Slovaška na težke žrtve, ker se zdi, da bodo dosegli Madžari pri velesilah maksimalne zahteve.

Chvalkovsky zopet v Berlinu

NEMŠKO URADNO POROČILO O OBISKU ČEŠKOSLOVAŠKEGA ZUNANJEGA MINISTRA PRI HITLERJU

BERLIN, 15. oktobra. Uradno se poroča: Vodja in državni kancelar Adolf Hitler je sprejel včeraj v Monakovem v prisotnosti državnega zunanjega ministra von Ribbentropa češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Chvalkovskega. Češkoslovaški zunanji minister je izjavil vodji in kancelarju Hitlerju, da bo zavzela Češkoslovaška lojalno stališče do Nemčije, kar je Hitler z zadovoljstvom sprejel na znanje. Hitler je izrazil češkoslovaškemu zunanjemu ministru obžalovanje, da v vprašanju madžarskih manjšin še ni bil dosežen sporazum in izrekel upanje, da se bo tudi v tem vprašanju kmalu našla vsestransko zadovoljujoča rešitev. — Po konferenci s Hitlerjem je konferiral dr. Chvalkovsky še 2 uri s von Ribbentropom. Rešena so bila v načelu vsa sporna vprašanja. Dr. Chvalkovsky se je nato vrnil v Berlin.

»Diplomatische Korrespondenz« piše, da je med Nemčijo in Češkoslovaško mogoče popolno sodelovanje. Vendar zavisi to sodelovanje od ljudi, ki bodo v Češkoslovaški na vladni. »National Zeitung« pravi, da se bodo odnosi popravili, če Češkoslovaška ne ponovi protinemške politike.

BERLIN, 15. okt. Češkoslovaški zunanji minister Chvalkovsky se je po sestanku z Ribbentropom vrnil v Berlin in odgodil vrnitev v Prago. Madžarski posredovalec Daranyi je zapustil Hitlerja šele ob 19. uri sinoči. Ni še znano, ali bo Chvalkovsky še s kom konferiral pred vrnitvijo v Prago.

PRAGA, 15. okt. 48 čeških orožnikov, ki so jih med krizo sudetski Nemci odpeljali na Nemško, so nemške oblasti izpustile.

Revolucija v Palestini

VSTAJA ARABCEV ZAVZEMA OBLIKE PRAVE VOJNE. — ARABCI IMAJO TUDI STROJNICE, TOPOVE IN PROTILETALSKE TOPOVE.

JERUZALEM, 15. oktobra. Arabska revolucionarna akcija v Palestini postaja vedno nevarnejša. Napadi in atentati se množe od dne do dne. Sedaj so Arabci razrušili velik del glavne ceste čez severno Palestino. Zgradili so strele jake, v katerih imajo tudi strojnice, topove in celo protiletalske topove. Zdi se, da je moč vstajev nevarno naraščati in da je

pretežni del Palestine popolnoma v njihovih rokah.

JERUZALEM, 15. oktobra. Arabski vstaši so vdrl v tobačno tovarno neke angleške družbe, jo polili z bencinom in zažgali. Podobni napadi na zgradbe, ceste in podjetja se vrše tudi drugod po Palestini.

JERUZALEM, 15. oktobra. Pri Kubetu

STALIŠČE ROMUNIJE

BUKAREŠTA, 15. okt. Romunsko javno mnenje je odločno proti skupni meji Madžarske s Poljsko: 1. zaradi tega, ker ima Romunija ozke zveze s češkimi tovarnami orožja, 2. ker bi imela Nemčija s tem prost prehod, in 3. ker bi Madžarska zahtevala potem še Transilvanijo. Ustanovljeno je bilo novo ministrstvo za oboroževanje.

VPAD MADŽARSKIH FAŠISTOV

BRATISLAVA, 15. oktobra. Pri Salanki v Podkarpatski Rusiji je vpadlo iz Madžarske čez mejo več oboroženih čet madžarskih fašistov, s katerimi so se razvili ostri boji, v katerih so bili s češkoslovaške strani uporabljeni tudi aeroplani in tanki. Posrečilo se je večino čet obkoliti in zajeti 347 Madžarov ter jih razorožiti. Ostalim se je posrečilo pobegniti čez mejo. O številu žrtev še ni poročil. Prav tako so skušali madžarski prostovoljci vdreti čez mejo tudi na Slovaško, a so bili že na meji odbiti. Vso mejo proti Madžarski je zasedlo češkoslovaško vojaštvo, ki se pripravlja za eventualni napad s strani Madžarov, ki koncentrirajo velike čete na svoji strani meje. Prav tako je zasedena tudi meja na Karpatih zaradi varnosti pred Poljsko.

MOBILIZACIJA NA MADŽARSKEM

BUDIMPEŠTA, 15. oktobra. Honvedski minister je izdal sinoči ukaz, da ostanejo zaradi prekinitve pogajanj v Komarnu še dalje v veljavi vsi vojaški ukrepi, ki so bili storjeni v zadnjih dneh septembra. Mobilizirani ostane še nadalje 5 letnikov, rezervisti letnikov 1908 do 1912 se pa morajo javiti v službo najkasneje do ponedeljka. Skupno je torej mobiliziranih 10 letnikov.

BUDIMPEŠTA, 15. okt. Reuter: Po sinočnji triurni seji je madžarska vlada sklenila vpoklicati na novo pod orožje 5 letnikov. To je naredila zaradi zadnjih vojaških priprav Češkoslovaške. Madžarska vlada izjavlja, da mora povečati svojo vojaško varnost.

so bili včeraj krvavi boji med Arabci in Angleži. Na cesti v Hebron so arabski vstaši sestrelili dve angleški bojni letali. Husada Sidkija Dajanija, enega izmed svojih voditeljev, so vstaši sami obesili, ker je zagovarjal pogajanja z Angleži.

Akcija za kolonije

BERLIN, 15. okt. Člani nemške kolonialne lige so izdali spomenico, v kateri za gotavljajo Hitlerju, da bodo zopet priborili Nemčiji kolonije ter da bo na ta način narodno ponižanje popravljeno. V Nemčiji splošno mislijo, da mora Velika Britanija prva sprožiti to vprašanje. Z ozirom na včerajšnji govor južnoafriškega ministra vojske je tajnik zunanjega ministra izjavil, da smo tudi že v Pragi slišali grožnje z vojno, vendar praksa kaže, da je mogoče takšna vprašanja rešiti tudi mirnim potom.

Nove usmrtitve v Rusiji

LONDON, 15. oktobra. Zaradi nemirov v Beli Rusiji je bilo postavljenih pred sovjetsko sodišče razen civilistov tudi 8 vodilnih inženirjev, ki so gradili utrdbe na zahodni meji, med njimi tudi divizijski inženir Stepanov. Vsi so bili obsojeni na smrt in v četrtek ustreljeni.

ČEŠKOSLOVAŠKE SPREMEMBE V DIPLOMACIJI

PRAGA, 15. oktobra. Izve se, da se pripravljajo temeljite spremembe v češkoslovaški diplomaciji. Nove osebnosti pridejo zlasti na poslaniška mesta v Rim, Berlin, Pariz, London in Washington. Odpoklicana bosta tudi poslanika dr. Jan Masaryk iz Londona in dr. Mastny iz Berlina.

Maribor, 15. oktobra.

V času ko obvladuje Evropo nacionalizem in so v ospredju mednarodnega političnega zanimanja narodne manjšine, se nam zdi skoraj neobhodno potrebno razčistiti nekatere pojme, ki morda še niso vsakomur dovolj jasni, t. j. pojme, ki so v zvezi z nemštvom v Mariboru in bivši mariborski oblasti. Predvsem pa je to potrebno zato, ker se pripisuje temu vprašanju ponekod neka važnost, katere nimamo, in ker je razčiščenje teh pojmov važno tudi za čiste račune z našimi severnimi sosedi, s katerimi želi živeti kraljevina Jugoslavija v dobrem sosedstvu in prijateljskih odnosih.

Tako pri nas, kakor gori čez mejo, se govori še vedno o neki nemški narodni manjšini v bivši mariborski oblasti, skatero so se delale in se še delajo najrazličnejše neresne kombinacije. Nepobitno dejstvo, ki se lahko dokaže z vsemi znanstvenimi, političnimi in drugimi pripomočki pa je, da nemške manjšine na tem ozemlju ni in je sploh nikoli ni bilo, niti pred 1. 1918! Vsi etnologi, politiki, sociologi in ostali znanstveniki, ki so se v zadnjem stoletju ukvarjali z narodnostnimi vprašanji, soglašajo v tem, da je mogoče govoriti o neki avtohtoni narodni skupini, ki naj bi predstavljala narodno manjšino samo tedaj, kadar naseljuje ta skupina neko določeno ozemlje v več ali manj strnjemem sistemu, kadar se sestaja iz vseh tistih slojev, ki tvorijo šele v sebi zaključeno narodno enoto, in kadar raste iz sebe same skozi strnjene generacije iz preteklosti v sedanost in bodočnost.

Ako pogledamo vprašanje obstoja ali neobstoja nemške narodne skupine v ozemlju bivše mariborske oblasti s stališča teh znanstveno določenih načel, moramo že takoj v začetku ugotoviti, da naše nemštvo ne izpolnjuje prav nobenega od pogojev teh načel. Nikjer pri nas, razen v samih Apačah ob Muri, ne žive Nemci v strnjemem selišču, še manj v večjem ozemlju. Nikjer tudi ne tvorijo v sebi zaokrožene enote z vsemi sloji, ki so za tako enoto potrebni. V tem oziru manjka našim Nemcem pred vsem, najvažnejši sloj, ki je edini trdno privezan na neko določeno ozemlje, t. j. kmečki! Nemških kmetov, ako odštejemo že omenjene Apače in par tucatov raztresenih priseljencev bivše Südmarke, na bivšem Spodnjem Štajerskem ni in jih nikoli ni bilo! Na vsem tem ozemlju ni, izvzemši zopet Apače, niti ene same, še tako majhne kmečke vasi z nemškimi prebivalstvom. Vsi Nemci na tem ozemlju, ki so pa raztreseni samo kot posamezniki ali posamezne družine po nekaterih mestih in trgih, pripadajo skoraj brez izjeme takim stanovom, ki niso navezani na določeno kraj in določeno ozemlje, t. j. trgovcem, obrtnikom, svobodnim poklicem, privatnim uradnikom itd. V kolikor so res pravi Nemci, so bodisi direktni ali indirektni priseljenci iz nemških pokrajin bivše Avstrije in se zato ne obnavljajo iz prirodnega narodnega rezervoarja, t. j. iz edino avtohtonega kmečkovega sloja. Razen tega je tudi število teh kolonistov tako neznatno, da ne tvori niti 2 promila celokupnega prebivalstva.

Iz vsega tega sledi, da naši Nemci niso in ne morejo biti nikakoli narodna manjšina in to tudi v resnici nikoli niso bili, ampak so samo nemška kolonija, ki si je v desetletjih pred vojno pridobila domovinsko pristojnost in leta 1918. avtomatično državljanstvo. O nemški manjšini v Sloveniji je mogoče govoriti samo na Kočevskem in v ostali Jugoslaviji v Vojvodini in Slavoniji, toda ta je popolnoma odtrgana od kompaktnega ozemlja nemškega naroda in otok potomcev nekdanjih priseljencev sredi jugoslovanskega narodnega ozemlja. Tak je bil položaj naših Nemcev tudi do leta 1918, in po samih avstrijskih statistikah, ki so napravile iz desetletijev Slovencev brez njihove volje Nemce, celo najsevernejše danes obmejno ozemlje ob Muri in Kozjaku nikjer ni poznalo strnjenih nemških selišč. Umetno ustvarjena mariborska večina je bila tudi po podatkih te statistike obkrožena okoli in okoli s strnjanim slovenskim narodnim ozemljem, s katerim ni imela nobenih, ne političnih ne kulturnih stikov in tako tudi ne vplivov. To dejstvo je potrdila tudi Avstrija sama, ki je odklonila na mirovni konferenci predlagani plebiscit za ozemlje med Mu-

Preurejanje Češkoslovaške

POPRAVITI SE MORAJO VSE NAPAKE PRETEKLOSTI — DRŽAVA BO DOBILA NAJBREŽE TUDI NOVO IME IN NOVO HIMNO

PRAGA, 15. oktobra. Vsi češki in slovaški listi razpravljajo obširno o preureditvi države na znotraj in na zunaj. Soglasno je mnenje, da se mora preteklost popolnoma likvidirati. ČSR je storila velike napake, da ni že prej nehala biti orodje Pariza in da ni sama uredila svojih odnosov s sosedi, zlasti z Nemčijo, ker bi si bila s tem prihranila veliko gorja. Prav taka napaka je bila, da se je tako dolgo odlašala rešitev sporazuma s Slovaki in Rusini. Stališče centralistov, ki so trdili, da bi ugoditev zahtev Slovkov in Rusinov pomenila oslabitev ali ce-

lo razbitje republike, se je izkazalo sedaj kot popolnoma napačno. ČSR bo šele sedaj, kot zvezna država, trdna in močna. Zato se bo nova ureditev izgradila do konca. Država bo dobila najbrže tudi novo ime in novo državno himno. Bodočnost mora biti zasnovana strogo na resničnosti in stvarnosti, ne na lažnih premislah. Strokovnjaki studirajo sedaj vprašanje nove ustave in novega volivnega reda. Nova preureditev v zvezno državo bo poudarjena tudi v ustavi. Kakšne bodo ustavne spremembe v podrobnostih, še ni točno določeno.

Protižidovski izgredi

DEMONSTRANTI SO UBILI TUDI NEKEGA ŽIDOVskega RABINA IN RAZDEJALI SINAGOGO

DUNAJ, 15. oktobra. V židovski četrti je sinoči prišlo do velikih protižidovskih demonstracij, pri katerih je padel kot žrtev neki židovski rabin. Pri demonstracijah so sodelovali večinoma mladi ljudje, ki so s krikom navallili na izložbe židovskih trgovin in jih demolirali. Po ulicah so nasilno ustavljali židovske pasante ter jih pretepali in psovali. Slednjic so vdrlili tudi v neko sinagogo, napadli rabina, popolnoma razbili vse predmete v sinagogi

ter naposled sinagogo zažgali. Nemudoma alarmirani gasilci pa so požar lokalizirali. Z uradne strani poročajo, da demonstracije niso v zvezi z nacionalno socialistično stranko, ampak delo razburjenih množic, ki niso mogle še dalj zadržati svojega ogorčenja.

BERLIN, 15. okt. Reuter: Židom je vzeta pravica do izvrševanja vseh svobodnih poklicev. V Avstriji jih smejo izvrševati le še do konca leta.

Japonci zavzeli Vajčov

TOKIO, 15. okt. Japonska vlada svari vse tujce, ki potujejo po južni Kitajski, da to opuste, ker japonski letalci ne razločijo kitajskih avtomobilov od evropskih. Japonske čete so zasedle Vajčov. Pred zasedbo so mesto letalci bombardirali. Bilo je okoli 1000 mrtvih in ranjenih. Kitajski uradniki iz Kantona že bežijo v notranjost.

Za novo mejo med Slovaki in Čehi

BRATISLAVA, 15. oktobra. Slovaška vlada je zaprosila praško, da se takoj umaknejo iz prometa znamke z Beneševim sliko. Pripravlja tudi predlog za novo razmejitev med Slovaško in Česko na Moravskem.

NEMŠKE ZADEVE NA SLOVAŠKEM.

BRATISLAVA, 15. oktobra. Novi državni podtajnik za nemško manjšino pri slovaški vladi je predložil prosvetnemu ministru dr. Čermaku že celo vrsto predlogov za rešitev raznih nemških vprašanj. Minister je obljubil, da se bodo vsa ta vprašanja zadovoljivo uredila.

DOVOLJENI NEMŠKI LISTI.

BRATISLAVA, 15. oktobra. Slovaška vlada je preklicala odredbo o prepovedi

Volivno gibanje

Še vedno ni jasno ali se je JNS ponudila Bloku sporazuma ali obratno. Na včerajšnji seji ožjega glavnega odbora JNS je dr. Kramer dejal, da je kolaboracija ponudena. Tudi resolucija, ki je bila izdana o tej seji pravi, da je bilo sodelovanje ponudeno in sicer od srbijanske Združene opozicije (UO). „Hrvatski dnevnik“, službeno glasilo dr. Mačka, datiran z današnjim dnem, pa piše v svojem uvodniku: „Senzacija je vzbudil predlog ki je prišel od slovenskega dela JNS. Znano je, da se JNS ni solidarizirala s sporazumom z dne 8. okt. 1937. Priznati pa je treba, da je bil slovenski del JNS mnogo bolj obziren kakor ostali prvaki JNS...“ Današnje „Jutro“ sicer priobčuje pod naslovom „Glasilo dr. Mačka o sodelovanju z JNS“ gorenji pasus uvodnika v „Hrvatskem dnevniku“, vendar pa je „Jutro“ za svoje bralce izpustilo stavek pred priobčenim citatom, ki pravi, da je prišel predlog za kolaboracijo od JNS. Zakaj? V interesu resnice in v interesu široke javnosti bi bilo, da bi se vedelo, kdo je dal iniciativo za kolaboracijo, ali JNS, ali KDK. To vprašanje je važno tudi za volivce v Sloveniji, zlasti pa za stare pristaše KDK. Interesantno je končno, da se v ožjem glavnem odboru JNS ni govorilo o kolaboraciji z Blokom sporazuma (ki ga tvori UO in KDK), marveč samo o kolaboraciji z UO, ki je samo srbijanska Združena opozicija. Po tem bi se dalo sklepati, da je del JNS za to, da se pridruži srbijanski UO, dr. Kramer in slovenski del JNS pa za to, da se pridruži KDK. Mogoče je zato, da je beograjska UO res stavila JNS formalno ponudbo, dočim zagrebška KDK trdi, da je bila ponudba njej staviljena od JNS.

Pogoji JNS za kolaboracijo. Na seji ožjega glavnega odbora JNS so poedini govorniki iznašali pogoje, pod katerimi bi bilo mogoče doseči sporazum za solidno kolaboracijo. Dr. Kramer je bil za to, da v primeru volivne koalicije vsakdo zadrži svoje politično stališče. Kandidati naj se obvežejo, da se bodo lojalno ponašali. Vsaka stranka lahko kandidira kogar hoče in se ne sme nobene osebe odklanjati. G. Jovan Banjanin je poudarjal, da mora vsaka stranka pri sodelovanju zadržati popolno neodvisnost in svoj program. Da bi se dosegel boljši rezultat pri volitvah, je treba napraviti sugestijo, da se zamenja nosilec liste dr. Maček z drugo osebo. Predsedstvo mora dobiti pooblastilo, da gre na volitve ali samostojno, ali pa s srbijansko Združeno opozicijo (UO). Tudi g. Demetrovič govori o sodelovanju JNS in UO ter zahteva za vsako kolaboracijo najprej razčiščenje treh glavnih vprašanj in sicer vprašanje dinastije, vprašanje državne celote in vprašanje državne obrambe. Tudi je treba vedeti, ali bodo šli bodoči poslanci v Narodno skupščino ali ne. Nosilec liste ni samo predstavnik tehnične kolaboracije, temveč reprezentant določene politike. Kot delegati za pogajanja z UO so določeni gg. dr. Andjelinič, Ilija Mihajlovič in dr. Kramer. O pogajanjih s celotnim Blokom sporazuma (UO in KDK) ali o pogajanjih s KDK na seji ožjega glavnega odbora JNS menda ni bilo govora.

Peter Živković nosilec liste JNS, če bi ne uspela pogajanja za kolaboracijo z UO. Kot rezultat seje ožjega glavnega odbora JNS je bila včeraj popoldne izdana resolucija, ki se glasi: »Po vsestranski razpravi je bilo soglasno v načelu odobreno, da JNS sprejme ponujeno sodelovanje. Vodstvo stranke je bilo pooblaščen, da na osnovi izmenjanih misli prične pogajanja in jih čimprej konča. Za primer, da bi stranka samostojno sodelovala pri volitvah, je ožji glavni odbor soglasno zaključil, da bo nosilec državne kandidatne liste stranke predsednik Peter Živković.«

Razporejen v JNS. Na seji ožjega glavnega odbora JNS, ki je bila včeraj v Beogradu, so bila mnenja glede volivne kooperacije z opozicijo deljena in je bila končno soglasno sprejeta resolucija, ki daje prav tistim, ki so za volivno kooperacijo in tistim, ki so za samostojno listo JNS. Za volivno koalicijo sta se najbolj zavzemala dr. Kramer in Milan Mravljec, ki je dejal, da so v Dravski banovini vsi za skupen nastop z opozicijo. Vsi drugi govorniki so gledali na volivno kooperacijo bolj skeptično, poudarjali principielne težave in programatične razlike in zato podčrtavali potrebo po samostojnem nastopu JNS. Inž. Manfred Paštrovič iz Splita je dejal: »Ako hočemo rešiti jugoslovensko ideologijo, moramo iti na volitve sami!« Dr. Auer, bivši minister JNS iz Siska, je govoril za samostojen nastop, češ da se boji, da bi kooperacija zavedla stranko v megle in negotovost. Jovanovič iz Šabca izraža bojazen zlasti zaradi osebe nosilca liste. Tudi inž. Misirlić iz Pirota pravi, da bi bilo treba izpremeniti nosilca liste. Dr. Hanžek, bivši minister JNS iz Križevcev, se bo pokoril vodstvu stranke, ali mu je nemogoče aktivno sodelovati z UO, ker ne more sedaj narodu reči, da je bilo vse to, kar je prej govoril, sama prevara. Prota Ivančević iz Like je za kolaboracijo, ako se doseže skupna baza za bodoči program. Ni glavno vprašanje oseba nosilca, marveč to, kako politiko zastopajo oni, s katerimi se gre v volivno borbo. — Potek seje ožjega glavnega odbora JNS je pokazal, da je ta forum kompakten in da hoče ostati kompakten.

Prometni minister dr. Spaho bo kandidiral v Sarajevu. Kandidat za drugega poslanca bo minister za gozdo-ve in rudnike dr. Bogoljub Kujundžić.

JNS in socialisti skupaj? Pred zaključkom lista smo prejeli vest, da bosta na kandidatski listi JNS kandidirala skupaj v Mariboru levi breg gg. Petejan in Lukar. V Ljubljani pa gg. dr. Bajčić in dr. Likar. Vesti nismo mogli prekontrolirati.

Borza. Curich, 15. oktobra. Devize. Beograd 10, Pariz 11.69, London 20.915, New York 441.75, Milano 23.20, Berlin 176.65, Praga 15.175.

Vremenska napoved. Še nobene spremembe vremena, večinoma jasno, podnevi milo.

Novice

Naša kri v tujini

VEČ POZORNOSTI NAŠEMU IZSELJENIŠTVU.

V času, ko preživljamo važne dogodke, žal, čestokrat pozabljamo na naše izseljence. Obudimo v tem času tudi misel na nje, na stotisoče, ki se bore za svoj gmojni in narodni obstoj izven meja naše domovine. S solzami v očeh so se poslavljali naši rojaki in odhajali s trebuchom za kruhom v tujino. Prezadolgane kmetije, preobljudenost našega podeželja, pomankanje industrije, vse to je gnalo in še žene našega malega človeka v svet. Žalostni so primeri, ki kažejo, v kakšno težkerazmere je prišel naš človek v tujini. Ni poznal ne jezika, ne ne razmer in ni bil vzgojen, da bi si v tujini služil kruh. Žal, velik del naših izseljencev v tujini ni našel bogve kakšnega bogastva. Slovenci so si le po nekaterih državah ustvarili udobnejše življenje. Upi na bogastvo, ki bi si ga nakopičili naši ljudje z službo v tujini, kmalu usahnejo v bridkem razočaranju. Zato naš človek rad pomisli na svoj dom, na domočno zemljo, ki jo je zapustil zgolj iz potrebe ali tudi iz — objesti. V žalostnih razmerah se prebija ena tretjina našega naroda po tujih rudnikih,

tovarnah, posestvih in rokodelstvu le v tujčevu korist in čestokrat v svoje razočaranje. Priznati tudi moramo, da je kljub temu izseljeništvu v zadnjih 20 letih precej pripomoglo slovenskemu narodnemu gospodarstvu. Najzadnejši dohodek so poslali naši rojaki iz Amerike. Pomisliti pa le moramo pri tem, koliko potokov potu je močilo tujo zemljo, koliko krvavih žuljev se je pojavilo na izseljeniških rokalah. Se žalostnejše preizkušnje preživljajo naši sezonski delavci v Nemčiji, ki so izpostavljeni bridki usodi brez vsake zaščite. Ta žalostna dejstva glasno opominjajo, da je potrebno posvetiti našemu izseljeništvu večjo skrb. Našemu izseljeništvu je treba rešitve, da ne bo več tako do krvi izkoriščeno in zatirano. Treba je narodne odpomoči, ki bi jo naj podprla vsa naša javnost in oblast, da se ustavi nadaljni razpad največje zvezajoče rane na našem narodnem telesu. Nujno je treba postaviti močan jez, da se narod zavaruje pred nevarno poplavo, ki bi pomenila največjo gmojno in moralno nesrečo.

K prekmurskemu osvobojenju

Narodno delo kat. duhovščine

Začetek širje zasnovanega dela na narodni prebuditvi v Prekmurju pade šele v prvo desetletje pred vojno. Vršila ga je katoliška duhovščina z nabožnimi in prosvetnimi listi. Prvi prekmurski časopis je začel izhajati že leta 1875 v Budimpešti. Izdajal ga je Imre Augustich (č) z naslovom »Priatelj« in pod naslovom »Znanost razserjувajocse novine«, ki pojasnjuje njegov namen. Prenehal pa je že l. 1879 z urednikovo smrtjo in ni bil široko zakoreninjen v ljudstvu. To se je posrečilo doseči šele kat. duhovščini s svojimi listi.

Madžarizacija je nosila v sebi tudi liberalizem, zato je obramba pred obema združila neločljivo katolicizem in narodno obrambo. Narodno delo kat. duhovščine je omogočala zaščita višjih predstavnikov madž. katolicizma, ki je v svojem boju z meščanskim liberalizmom hotel poleg fevdalnega veleposestva pridobiti tudi kmečke množice. Iskal je seveda zaslonbe tudi pri nar. manjšinah in tako brez svoje volje in celo proti njej omogočil delo na narodni prebuditvi. S tem delom so v Prekmurju neločljivo zvezana imena duhovnikov dr. Ivanocija Kodela, Baše, obeh Kleklov, Kührarja in dr. Bili so v tesnem stiku z ljudstvom, prišli v stik tudi z ostalo Slovenijo, njenim kulturnim ter v zadnji dobi tudi političnim življenjem. Z nabožnimi in prosvetnimi listi so si ustvarili pod cerkveno zaščito edino v takratnih razmerah možno narodno organizacijo. Temeljni kamen je bil položen z izdajo mesečnika »Marijin list« 8. dec. 1904. (takrat »Nevtepeno poprijeta Blazena Devica Marija, zmozsna Goszpa vogrszka«), ki izhaja še danes in ga z izjemo dveh letnikov, ko je bil urednik pokojni Baša, ves čas urejuje župnik Klekl, glavni organizator prekm. kat. tiska. Glavni namen, ki so ga duhovniki imeli, je po poznejših Kleklovih besedah bil: »Tisto, kar naš narod najbolj potrebuje, duhovno čtenje, ka po razširjenji vogrščine se ga ne primle po vogrskih listaj šireča se brezbožnost.« Stališče cerkvene hierarhije pojasnjuje škofovo dovolilno pismo: »... uredništvo novega lista dovolim samo pod pogojem, da ga boš urejeval v jeziku, ki ga govori v domovini prebivajoče ljudstvo in v domovinskem (madžarskem) pravopisu, izključujo pa vse v tujini (t. j. v Sloveniji) vdomačene besede in slovenski pravopis. V njem naj se objavljajo spisi, ki bodo poleg verskih kreposti pospešili tudi pobožno ljubezen do domovine (t. j. Madžarske) in starodavno vero do kralja.« Z veseljem bo priporočil list drugim slovenskim duhovnikom, ker upa, da bo s pomočjo iz čisti dobičkov zgrajenega samostana »madžarizacija z mogočnimi koraki napredovala«. Istega leta in z istimi cilji

kot »Marijin list« je začel izhajati tudi »Najsvetjesege srca Jezusovoga Veliki Kalendar Za Lidsztvo« (danes »Kalendar Srca Jezusovoga«).

Najvažnejše delo prekmurske duhovščine je izdajanje tednika »Novine«, ki je začel izhajati 8. dec. 1913. Izdajal ga je Klekl, ki mu je bil tudi urednik večino let do danes. Bilo je to v času, ko je madžarsčina zalila šole in tudi verski pouk v njih, ko je prodrla že v cerkve z madžarskimi pridigami in petjem. Kljub izjavi, da se list ne bo niti malo vmešaval v politiko, so nanj budno pazili. »Novine« so kmalu uvedle tudi slovenski črkopis in bile tudi v tem prva in najuspešnejša vadnica prekm. ljudstvu. Na začetku izhajanja je imel list 700 naročnikov — toda že med vojno se je število dvignilo na 6200, ker so ga poleg domačih dobivali še vojaki na frontah. Medvojne »Novine« so tudi jasen odraz izpremembe v duši prekm. vojaka, ki se je na fronti začel zavedati nesmiselnosti boja in spoznavati svoje slovensko poreklo in sorodnost z drugimi Slovani. Pisma vojakov so poleg vplivov od slovenske strani in izpreminjajoče se bojne sreče največ pripomogla do zloma njihove začetne bojevitosti za ogrsko domovino. Gesla samoodločbe narodov in razlastitve veleposestev so se razširila tudi med prekm. vojaki in po njih doma. Vplivala so tudi na kat. duhovščino. Odločnejše so postale »Novine« posebno pod uredništvom mlajšega Klekla (1918 do 1919). Množice so se na Ogrskem vedno bolj radikalizirale. 3. nov. 1918. so se ljutomerskega tabora udeležili tudi mnogi Prekmurci. Zvedeli so za razsulo države in za porajajoče se nove narodne države, kjer je proglašeno tudi geslo o razlastitvi zemlje. Nastali so pogromi na Žide, notarje, gradove in tudi župnišča, ki so jih vodili večinoma vrnivši se vojaki. Puntarji so razumeli ljutomerska gesla v smislu socialne osvoboditve posebno od grofov in verižnikov. Klekl st. je te dogodke na dramatičen način popisal tudi v »Novinah«. Pozdravil je v njih tudi nastop vojske, ki je nemire zatrla. Nedolgo po teh dogodkih so »Novine« pod naslovom »Novi časi« pisale: »Kritični časi so minoli. Ešče hujši, mogoče pa pridejo. (Boljšev. rev. je nastopila šele par mesecev pozneje, marca 1919.) Kaj bo naša dužnost? Podpirajmo vlado štera se je vu revoluciji narodila, podpirajmo jo proti vsem ljudem, po šterih je ešče ne zadosta radikalna. Ki šče bole radikalen biti, ki šče več včinit, on je že proti nam. On že proti revoluciji dela. Po takšen bi ta prišli, kak na Ruskon, kde so ljudje eden ovoga klali, zdaj pa nemajo ljudstva, in zato njim poljsko delo stoji.« Takrat je vladala

Karolyjeva republika, ki ni bila za samoodločbo. Skušala je zatreti jugoslovansko gibanje, organizirala shode proti njemu in obljubljala avtonomijo, ki je pa ni resno poizkušala izvesti. Po pogromih je bil Klekl star, postavljen pred nagli sod, toda oproščen. Med duhovščino ni bilo popolnega soglasja. Dasi v »Novinah« zmaguje vedno bolj načelo samoodločbe in jugoslov. orientacije, nekateri še niso mogli prelomiti. Med urednikovo pošto v »Novinah« (Klekl ml.) je odgovor na napad nekega župnika, ki ga je dolžil hujskanja. Temu odgovarja, da to, kar želijo in prosijo nemške in druge manjšine, smejo tudi Prekmurci. »Praviš, ka zdaj domovino trba rešiti. Jas, prole rešim domovino s ljud-

Za nego kože!

SOLEA
Milo in krema

stvom, štero je zadovoljno, kak pa ti, či ljudstvu ne daš njene pravice.« — ič.

Seja občinskega odbora v Celju

Na večerajnji seji občinskega sveta v Celju je poročal o delu svojih odsekov finančni referent, ki je predlagal, da se odklonijo nekatere prošnje za podporo. Gradnja hodnikov ob cesti od Majdičeve kapele proti Šmarjeti se odloži. — Za pogrebne vozove je določena nova garaža v Sp. Lanovžu. Sprejet je bil predlog o napeljavi centralne kurjave v gledališču. — Gospodarski odbor je predlagal, da se odobri nakup zemljišča Iv. Habincu v Sp. Lanovžu, odklonjena je bila prošnja Franko Ruže za obročno odplačevanje zem-

ljišča. — Finančni odbor se pooblasti za oddajo del pri gradnji polstabilnega mostu čez Voglajno. Nato je poročal prosvetni referent, ki je predlagal, da se preloži določitev novih prostorov za knjižnico. Tržni odbor je sprejel pravilnik banske uprave o tržnih dnevih. Bržiču Vinču na Kralja Petra cesti se dovoli preureditev točilnice v buffet. Na predlog pravnega odbora se podeli Klincu Jakobu članstvo občine. Sledili sta poročili zdravstvenega in soc. odbora.

Med haloškimi oglarji

V bregoviti Halozah živi raztreseno okoli 150 oglarjev. Njihovo življenje je težko. Dan in noč morajo biti budni ob svojih ognjenih kopah. Oglarji so brez zemlje, zato jih mora preživljati oglje, ki pa jim zdaleka ne poplača njihovega težkega dela. Posestniki jim zaznamujejo bukove v najbolj težko dostopnih gozdovih. Sami si poderejo bukve, jih razkoljejo in zložijo v metre. Za tak meter drv plačajo po 50 dinarjev. Nato zložijo po 4 metre v kopo, na sredi ji puste luknjo za kurjavo, vnanjo stran pa skrbno obložijo z listjem in zamažejo z blatom, da ne propušča zraka. V prazen prostor na sredi nasujejo 2—3 škafe ognja in 5

vreč oglja. Pri čvrstih polenih in previdni kurjavi dá 1 meter polen v enem tednu okrog 10 kg oglja. S tem pa še oglarjenje ni končano. Najamejo si voznička, ki jim popelje največ 30 vreč oglja po 30 kg v oddaljeni Ptuj. Za 10—15 km in še daljšo pot plačajo vozniku 50 din. V Ptuj in okolici ponujajo svoje oglje kovačem, mehanikarjem, krojačem in drugim po 75 par za kg. Po dolgem metarjenju zbere za 12 metrov drv ali voz oglja — 1200 kg oglja — 900 din, drva 600 din. Tako zasluži od 1 metra komaj 20 din. Le eno je dobro za nje, da oglarska obrt ni poklicna, zato oglarji ne plačujejo davkov.

Pomanjkanje osebja in prostora na celjski gimnaziji

Na celjski gimnaziji je letos 1258 dijakov in dijakin (412), prvi razred ima 2 oddelka klasične gimnazije, vseh oddelkov pa je 30. Od teh jih ima dopolne pouk 17, popoldne 13, tako da so tudi popoldne zasedeni vsi razredi razen štirih majhnih sob. Profesorji in učenci trpe pod neekonomično razdelitvijo ur. Profesorji morajo dopolne in popoldne v šolo; mnogo učencev se vozi, nekateri celo iz Trbovelj, Velenja in Rogatca, in morajo zaradi slabih zvez zapravljati čas. V razredih bo posebno po zimi težko, ko niti ne bo časa za dobro prezračenje prostorov. Vseh profesorjev na zavodu je 46, od katerih ima vsak povprečno 21 ur tedensko, starejši in honorarni manj, ostali več. Razredi so prenapolnjeni, da poučuje profesor do 53 dijakov v enem razredu. Normalna zaposlitev profesorjev v razredih pa je 12 ur razen vsega dela v posvetovalnici in doma. — Mestna občina in banovina sta o razmerah na zavodu informirani.

Fotoamaterji — na Kozjak!

V zadnjem času se mnogo govori in piše o naših fotoamaterjih, ki so res dosegli lepe uspehe zlasti v naši pokrajinski sliki, kar so dokazali tudi na razstavah sodobne fotografije. Čudno pa je, da ne hodijo iskati motivov na Kozjak. Če gledamo njihove fotografije — kakor da bi Kozjaka ne bilo na svetu! In vendar ima prav ta naš zvesti obmejni čuvár toliko krasnih kotičkov, da prav lahko tekmuje z vsemi bližnjimi in daljnimi sosedi, če jih v marsičem sploh ne nadkriljuje. Poleg tega pa za posnetke ne more biti primernejšega časa in ugodnejše prilike kakor je ravno ta mesec, oziroma cela jesen. Za nedeljski izlet ne more biti hvaležnejše prilike kakor je Sv. Urban, Sv. Križ, Sv. Duh na Ostrem vrhu in povratek čez Šturmov graben na Falo. Z legitimacijo, ki je v današnjih časih tudi drugod potrebna, se izletniki brez posebnih ovir lahko poslužijo tudi nevtralne poti. Sicer pa je za fotografe

tudi mnogo drugih poti in prilik, začenši že s Sv. Urbanom in nadaljujoč do Sv. Križa. Kogar ne mika Sv. Duh ali kdor hoče svoje delo opraviti bolj sistematično, temu nudi zlasti Sv. Križ s Slemenom, Garo, Vršnikom, Bresternico itd. kar za več izletov hvaležnega posla. In nekoč bi lahko naši fotoamaterji priredili razstavo, na kateri bi kraljeval naš dosedanji Benjamin: naš obmejni Kozjak.

Moderna tržnica v Gor. Radgoni

Občinski očetje Gornje Radgone so sklenili še to jesen zgraditi na tržnem prostoru ob Muri moderno zgrajeno tržnico. Predvidena proračunana vsota din 120.000 se bo krila s čistim dobičkom opekarniških podjetij gornjeradgonske občine. Gradnja te nove tržnice je bila oddana stavbni tvrdki Senčur, ki gradi postajno poslopje, kot najnižji ponudnici ter so s kopanjem temeljev že pričeli. Nova tržnica bo obsegala ob vsaki strani po dva moderna prodajna lokala in majhna skladišča, v sredini pa bo odprt prostor tlakovan in pripravljen za prodajo raznega sadja in drugih pridelkov, ki jih prinašajo na trg kmetje. Najemina za lokale bo 150 din mesečno, za vsakodnevne prodajalce pa je določena pristojbina po 3 din na odprtem prostoru.

Na ženitovanjem potovanju.

»Ne, Janez, v Indijo pa nikar ne potujva; tam sežigajo vdove. Kaj veš, kaj se ti po poti še lahko zgodi!«

nas sicer privede do zelo napačnih rezultatov. Kulturni, civilizatorični in socialni vplivi so tako močni, da so ta prirodni zakon dokaj zabrisali.

Drugi vzroki umrljivosti otrok so ali predporodni, to so oni pred rojstvom otroka, ali poporodni, to so oni po rojstvu otroka. Predporodni vzroki upliva-jo zlasti na organizem matere in s tem posredno na zaposlitev otroka, na otroka samega in na fiziološko stanje materinega organizma sploh. To je ono osnovno dejstvo, iz katerega izhaja, da je zaščita otroka brez zaščite matere mogoča. — V predporodne vzroke štejemo še podedovane lastnosti, ki jih otrok sprejema od svojih staršev in ostalih prednikov. To so zlasti spolne in ostale dedne bolezni, telesne in duševne hibe, alkoholizem, bolezni jajčnikov in porodnih organov sploh. Posebno poglavje med temi vzroki zavzema pretežko in prenaporno delo ter nezadostna prehrana matere. Posledice teh predporodnih čimteljev se kažejo zlasti prvi in drugi teden po rojstvu otroka. Pozneje imajo vpliv poporodni vzroki.

Med poporodne vzroke štejemo v prvi vrsti socialne pogoje, nato pa še fizičke pojave, ki pa so zopet več ali manj odvisni od socialnih vzrokov. Poporodni faktorji so v zvezi s pogoji, pod katerimi

se razvija novorojenček. To so nezdrava stanovanja, nezdrav zrak, nenaravna prehrana, brez zadosti ali pa sploh brez materinega mleka in podobno.

Umrlijivost otrok v Jugoslaviji je med najhujšimi v vsej Evropi. Pri nas umira vsak četrty otrok pred dovršenim desetim letom; v mlajših letih umira že vsak tretji otrok, na splošno pa je vsak drugi grob izkopen za otroka. Zlasti je porazna za nas umrljivost kmečkega otroka, ki je v zvezi s socialnimi in življenjskimi pogoji na vasi. Nezdrave in nehigiene kmečke bajte, zatohlo ozračje prostorov, slaba prehrana, vse to ne more drugega kot pospešiti pogin novorojenčka. Da pa so razmere v naših vaseh, zlasti v revnih okrajih v Slov. goricah in v Beli krajini obupne, ni treba dokazovati.

Vlaga, lakota in mraz spremljajo revnega kmečkega otroka že od rojstva. Velik del leta (če ne vse leto) prebije bos, dolnji del telesa je po navadi nezaščiten, čeprav so prav ti otroci poleti in pozimi največ zunaj na dežju in blatu. Sobe so pozimi nezakurjene. Postelje so skupne za dve in več oseb ne glede na to, ali je otrok oddeljen od hripavega starčka, oziroma bolnega bratca ali ne. Slaba nega in slaba prehrana, nepazljivost pretrujenih staršev, vse to nujno pospešuje pre-rano otrokovo smrt

grofa. Ta pa se ni dal odbiti in je šel na vrt, kjer je sedel Beethoven. Montecuccoli je dolgo pravil o neki mojstrovski skladbi, trdeč, da nekega mesta v njej noben igralec ne more zaigrati in da mora Beethoven tisto mesto spremeniti. Beethoven pa mu je odsekal: »Vi, gospod grof, tega mogoče ne zaigrate, dober igralec pa. Zato vam svetujem, da se lotite učenja. V ostalem pa vas nimam nikoli priliko slišati!« Montecuccoli je imenoval Beethovna paglavca, toda bolj za sebe, da bi ga mojster ne slišal, in odšel. — Na novega leta dan 1823 je sedel Beethoven s svojim nečakom in nekim znan-cem ravno pri obedu, ko mu prinesejo novoletno čestitko njegovega brata, na kateri je bilo napisano: »Johann van Beethoven — lastnik posestva«. Mojster je hitro napisal na rob listka: »Ludvig van Beethoven lastnik možganov«, in vrnil voščilo bratu...

× **Kaj se v eni uri zgodi na naši zemlji.** Neki potrpežljivi statistik je izračunal, kaj se vse dogaja na zemeljski krogli v času ene ure. Ti podatki so takšni-le: Vsako uro se rodi 5.400 otrok, umre 4.600 ljudi, udari 1800 strel, pade z neba 400.000 meteoritov. V eni uri pojedo prebivalci zemlje 10 milijonov kilogramov zelenjave, 3 in pol milijona kg mesa, 25 milijonov kg krompirja in 30 milijonov kg sladkorja. — Seveda ti podatki niso popolnoma točni, približno sliko nekaterih dogodkov pa vendarle dajejo.

× **Zamorec s štirimi nogami.** V Južni Afriki so odkrili nedavno zanimivega človeškega spakča. To je 11 letni zamorček, ki hodi po štirih kakor opica. Roke so se mu zelo podaljšale, tako da so skoraj tako dolge kakor noge, dlani pa jim pokri-va oroženela koža. Ta čudna črnska spaka je bolj podobna živali kakor človeku, ima pa bojda zelo lep obraz.

ANEKDOTA.

Ob priliki premiere Shawovega dela »Nazaj k Metuzalemu« je nastal v gledališču pravi orkan navdušenja. Publika je zahtevala, da se avtor pojavi na odru. Ko je po dolgem nagovarjanju vendarle prišel Shaw pred zaveso in navdušenja publike ni hotelo biti konec, se zasliši nekje iz gornjih galerij oster žvižg. Shaw se takoj obrne proti galerijam ter zakliče demonstrantu: »Priatelj, saj sem tudi jaz popolnoma Vašega mišljenja! Toda kaj hočeva samo midva proti tej množici!«

»Ta poklic bom moral opustiti, Miha, — se ne izplača. Polovico svojega dobička moram izdati za srčnega specialista — zaradi poklicnega razburjenja.«

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par; najmanjša priložnost za to oglasje je din 6.—, Družbo, preklči, dopisovanja in ženitovanjski oglasi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za to oglasje je din 10.—. Debele tiskane besede se računajo dvojno. Oglasi davek za enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga je vpslati v pismo skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pismene odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 din.

Razno

JEDILNE IN SPALNE SOBE sperane, politirane, pleskane ter kuhinjske, najmodernejše opreme po najnižjih cenah. Mizarstvo in zaloga pohištva Kompara. Aleksandrova 48

JOS. TICHY IN DRUG Konces. elektrotehnično podjetje. Maribor, Slovenska ul. 16, tel. 27—56. Izpolnje elektroinstalacije stanovanjskih hiš, vil, gospodarskih objektov, zaloga motorjev, lestencev, svetilk, elektroinstalacijskega blaga po konkurenčnih cenah

2500 DIN potrebujete, da zaslužite 1000 din mesečno. Pišite na »Anos«, Maribor, Orožnova. 91

IZ LASTNE PLETARNE

»Mako« perilo najhigieničnejše za otroke dame in gospode izdeluje po meri tekom 6 ur, tudi v veliki izbiri. »Luna«, samo Glavni trg 24. 1323

STAVBENO SLIKARSTVO IN SOBOSLIKARSTVO izvršuje poceni in dobro Mar-tin Šafran, Krekova ul. 16. 1840

NALIVNA PERESA in svinčnike za božič in novo leto z reklamnim napisom Vam dobavi najceneje Karbutz, Gosposka 3, tel. 2642. Vsled 8-tedenskega dobavnega roka prosim, da takoj zahtevate neobvezno ponudbo. 1918

HALO!

Obleke, plašči, ženski plašči, železničarske uniforme. Vse se izdeluje solidno in poceni. Krojaštvo, Meljska cesta 67. 1754 Ules.

POSTELJNO PERJE — največji izbiri od Din 8.— naprej v vsaki kvaliteti in cenovni, kemično čiščeno, ravno-kar dospelo pri »Luna«. Maribor, samo Glavni trg 24. 1179

V nedeljo 16. oktobra vsi na **VINSKO TRGATEV** v gostilno Šoberjev dvor pri Bresternci. 1917

RADIO-APARATI svetovnih znamk: Loewe, Mi-nerva, Saba, Graetzor po naj-ugodnejših pogojih pri Klein-dienst & Posch, Maribor — Aleksandrova cesta 44, 1474

Zanimivosti

Z inseratom je postala gospa prezidentova

KAKO JE PREPROSTO DEKLE NAPRAVILO KARIERO DO »PRVE DAME USA«?

Zenitbeni oglas ni nikaka nova iznajdba. Je skoro prav toliko star kakor dnevno izhajajoči časniki. Najuspešnejši oglas je bil objavljen v nekem ameriškem dnevniku pred 80 leti. Glasil se je:

»Farmer, 41 leten, si želi dopisovati z mlado ženo preproste narave. Lepota po-stranska stvar. Niti ni potrebno, da bi bila mična. Namen: ženitev.«

Te kaj malo prijazne besede je brala mlada Meg Charltonova. Stopila je zopet pred ogledalo in ponovno, kakor že tisočkrat, »študirala« poteze svojega obraza. Potem je globoko vzdihnila. Res, niti mična ni.

Toda oglas ji je dal pogum in segla je po peresu. Napisala je tako-le pismo:

»Spoštovani gospod! Nisem nikaka krasotica in še nihče mi ni nikoli rekel, da sem mikavna. Sem mlada, ljubim trdo delo in zaljubljena sem v vaško življenje. Nisem kdo ve kaj za družbo in ples. Bila bi srečna, če bi se mogla za vedno naseliti na kako farmo. V pričakovanju Vašega ljubeznivega odgovora sem Vaša zelo vdana in poslušna služabnica Meg Charltonova (gospodična).«

Čez štirinajst dni je prišel odgovor:

»Mila Meg Charltonova (gospodična)! Vaše pismo smatram za švindl. Če imate trdo delo in kmečko življenje še tako radi kakor jaz, potem to nekaj pomeni. Mi-

slim, da sem svoj oglas napisal bedasto, mislil pa sem vendarle tako. Razumite: v inseratu sem opisal ženo, kakršna bi bila zame dobra, vendar pa ne, kakršno si želim. Sicer pa z mojo farmo stvar še ni tako daleč. Doslej sem prodajal po chicaških ulicah premog. Bil bi pa rajši vojak kakor farmer. Če pa hočete kljub temu poizkusiti z menoj, pridite v Meadonville. Vsakdo Vam bo vedel povedati, kje je farma Ulysse Grante. Vaš vdani sluga Ulysses Grant.«

Meg je poizkusila. Šla je v Meadonville in si vzelo moža, ki je napisal tisti čudni inserat in še bolj čudno pismo. In tega ni nikoli obžalovala.

Ko je l. 1861 izbruhnila ameriška državljanska vojna, je vstopil farmer Ulysses Grant v armado. Ker se je odlikoval z veliko hrabrostjo in previdnostjo, se je povzpел do generala in potem vrhovnega zapovednika armade severnoameriških držav. Njemu pripisujejo, da so južne države podlegle.

L. 1865 je bilo vojne konec. Kmalu nato je bil umorjen slavnj prezident Združenih držav Abraham Lincoln. Njegov naslednik se je imenoval Ulysses Grant. Z njim se je preselila v Washington Meg Charltonova. Tako je postala prva gospa Združenih držav.

BONTON V ŽIVALSTVU.

Enako kakor v človeški družbi obstajajo tudi med živalstvom nekaki nepisani zakoni za medsebojno občevaranje, t. j. kaj zahteva takozvani »bonton«, kaj se spodobí in kaj ne. Kdo na primer še ni opazoval, s kakim dostojanstvenim mirom, ne da bi se poslužili svoje moči, prenaša velik pes, bernardinec ali doga, da laja vanj in ga nadleguje kako pritlikavo ščene?

Kakor pripoveduje angleški lovec Rancy, pa so tudi med divjinj zvermi v afriških džunglah v navadi neka pravila o spodobnosti. Podoba je, da veljajo tudi za zverine neke okoliščnosti in neki kraji, kjer bi bilo nedostojno, oziroma grdo izkoriščati oblast močnejšega. Taki kraji veljajo za nevtralne, kjer miruje boj med plemeni. To je opazoval Rancy zlasti ob mlakah, kamor se živali hodijo napajati. Tukaj se srečavajo vsakovrstne živali, ne da bi se poslužili svoje moči, prena-več: kakor da bi v tihih sporazumu priznavale neki vrstni red, ki se ga tudi vse držijo. Tako je opazoval Rancy, da je na nekem napajališču prihajal prvi k vodi nosorog, nato so zaporedoma sledili levi, leopardi in druge roparice. Plahe žirafe, gazele in druge brezmočne živali so stale pri tem čisto v bližini, četudi v spoštli-vi razdalji

In kolikokrat je Rancy s skrite preže gledal ta prizor, se ni nikdar primerilo, da bi se pri vodi kalil mir. Roparske zverine so druga drugo puščale na miru in celo levi so se vzdrževali napadov na nežne gazele, ki so jim drugače najljubši plen.

CESTA S CENTRALNO KURJAVO.

Gorska cesta, ki vodi čez prelaze pogorja Sierre, je vsako leto v svojih najvišjih delih nad en mesec zasnežena, tako da je vožnja po njej nemogoča. Poizkušali so na več načinov premagati to težkočo, toda zaman. Zdaj pa delajo na prav originalnem projektu: cesta dobi centralno kurjavo. Seveda ne bo to kurjava, s kakršno se ogrevajo sobe, temveč bodo izkoriščali prirodni vir toplote. Nekaj nad 30 milj južno od te ceste je namreč mnogo gorkih vrelcev in gejzirov, katerih toplote doslej še niso izrabljali. Po sedanjih zamislih nameravajo paro iz teh gorkih vrelcev napeljati v velike kotle, ki bi jih razmestili v določeni oddaljenosti ob cesti, da bi tako grel in topili prevelik sneg.

ZAJEDLJIVI BEETHOVEN.

Nekoč je prišel na obisk k Beethovnu grof Montecuccoli, ki je bil glasbeno nadarjen in je baje mojstrsko igral nekatere instrumente. Beethoven je bil tistega dne nekaj zlovoljen in ni hotel sprejeti

Veliko izbiri češkega in angleškega blaga za moške in damske obleke, plašče, kostume, hubertuse itd. najboljše in najcenejše

dobite samo v

ČESKEM MAGACINU MARIBOR

Ulica 10. oktobra

Krojaške potrebščine!
Brezobvezno se lahko prepričate!

Triumph trajno šarata pod sa drovo

OKUSNA CENENA

Ogromen prihranek na gorivu.

proizvod

Osječke ljevalnice željeza i tvornice strojeva d. d., Osijek

Samoprodaja za Maribor:

PINTER & LENARD

Novo sredstvo za čiščenje zobovja

BOTOT 402

DENTIFRICE SPECIAL MOUSSEUR PARIS

Okusno, penasto, osvežajoče.

Poskus Vas bo navdušil!!

Topla, mehka volna

Priporočamo:

Sucava volna

nebarvano za majice in kratke nogavice

„Nopen“ 10 dkg 8° - din

poškropljena volna, žive barve za jopice in šale

„Fuldania“ 5 dkg 6° - din

enobarvna volna za kratke nogavice in telovnike

„Olympia“ 5 dkg 7° - din

močnejše sukana, pralna vrsta, pripravna za puloverje in telovnike

„Zefir“ 5 dkg 10° - din

mehka, prilagojena se volna za spodnje perilo in šale

„Baby“ 5 dkg 10° - din

posebno mehka fina vrsta za nočne jopice in bebi majice

5 dkg 12° - din

Pokažemo Vam tudi najnovejše vzorce za pletenje in Vam radi svetujemo

C. BÜDEFELDT - MARIBOR

Mal' položi dar domu na oltar!

Cenena in aromatična turška kava

„Kajmaklija“:

Doza

Čeif

din 10°

fino zmlete mešanice

Dobi se pri

Ivanu Lahu

specerija, koloniale

1928 Maribor, Glavni trg

Prodajam hišo

v Mariboru

z gostilno in stanovanji za stranke.

Donos 8% pod ugodnimi plačilnimi pogoji.

1971

Ponudbe poslati na upravo „Večernika“ pod št. 375.000

KRZNAR

Prvi in največji mariborski klavirski salon

M. Bäuerle

Maribor, Gosposka 56

priređi

oktobrski teden

Vsi v oktobru najeti klavirji pridejo v last najemnika, če doseže najemnina višino cene.

Pri nakupu 10% popusta.

Umetno mlazarstvo

Ivan Paitz

Maribor, Taborska ul. 14

P. n. cenjenemu občinstvu vljudno naznanjava, da bodeva s 15. oktobrom prevzela novo preurejeno

kavarno „Promenado“

v Tomšičevem drevoredu

Na razpolago so razni časopisi in revije, biliard in vse vrste igralnih kart. Prvovrstna vina iz domače kleti Stari grad g. Janžekoviča in razna desertna vina. Vedno topla in mrzla jedila. Klubsko soba.

Za obisk se priporočata

Rudolf in Oton Koritnik

IX. L. 4734/37

Dražbeni oklic

Dne 23. novembra 1938 ob 11. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 11 dražba nepremičnin:

Zemljiška knjiga: MARIBOR, mesto vl. št. 124 in 125

Cenilna vrednost: din 303.513— in 151.756⁵⁰

Najmanjši ponudek: din 151.756⁵⁰ in 4.200—

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,
dne 21. septembra 1938.

IX. I. 3015/38-9

Dražbeni oklic

Dne 6. decembra 1938 ob 10. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 11 dražba nepremičnin:

Zemljiška knjiga: ZG. RADVANJE vl. št. 255

Cenilna vrednost: din 254.468—

Vrednost pritliklin: din 1.820—, ki je že upoštevana

v cenilni vrednosti zemljišča

Najmanjši ponudek: din 169.645⁵⁰

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,
dne 9. oktobra 1938.

IX. L. 2788/38-5

Dražbeni oklic

Dne 21. novembra 1938 ob 10. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 11 dražba nepremičnin:

Zemljiška knjiga: SV. MAGDALENA vl. št. 24 in 482

Cenilna vrednost: din 585.080—

Vrednost pritliklin: din 214.600—, ki so že upoštewane

pri cen. vrednosti zemljišča

Najmanjši ponudek: din 419.971⁵⁰

Vadij znaša: din 83.994⁵⁰

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,
dne 20. septembra 1938.

1869

Centrala: MARIBOR v istni novi palači na ogli Gosposke - Slovenske ulice

RANILNICA DRAVSKE BANOVINE MARIBOR

Najbolj verna založba denarja, kar jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo — Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno

Sprejema vloge in knjižica na tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju

Podružnica: CELJE nasproti pošte, pri južnoštajerski hranilnici

Izdaja in ureja ADOLF RIBNIKAR v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru. Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 14. uri. Velja na mesec prejeman v upravi ali po pošti 10 din, dostavljen na dom 12 din. Oglasi po ceniku. Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6. Telefon uredništva in uprave št. 25-67. Poštni čekovni račun št. 11.409.